

LIDIA KULIKOVSKI: „NU VĂ SPERIAȚI, CARTEA NU VA DISPĂREA”

Lidia Kulikovski este un vulcan. Am remarcat-o la începutul anilor '90, perioadă de avânt intelectual și cultural, în care atracția pentru carte, a noastră, a tuturor, era una sporită și alimentată de curiozitate. Drumul spre bibliotecă era tot mai bătătorit, iar meseria de jurnalist în general, și cea de reporter-realizator de emisiuni culturale la postul național de radio, în special, mă ținea tot mai aproape de Biblioteca Municipală, cea a studenției noastre, dar și templul pe care Lidia Kulikovski l-a durat încet, sigur, cu forța unui intelectual, care a moștenit de la părinți cultul lucrului bine făcut. De aceasta i-a molipsit și pe colegii săi, pe care i-a susținut cum a putut, în acest demers demiurgic aproape, în condițiile, când pentru cultură se dau prea puțini bani. Dar atunci, când nu a găsit sprijin la Chișinău, a alergat peste Prut, unde cei cu dare de mână au fost mai generoși decât aștepta oricine. Și cărțile au trecut Prutul cu miile, până au umplut toate cele 27 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

A fost și rămâne un generator de idei cu bătaie lungă. A fost directoarea directorilor peste 20 de ani. Chiar dacă a cedat funcția, biroul ei de cercetător al cărții, cum se definește prin excelență, este asaltat în continuare de oameni, care au nevoie de cuvântul Directoarei.

Scrie, publică, este în continuă mișcare, vorbește la lansări de carte, în fața studenților. Duce dorul fetelor stabilite în Spania și Luxemburg, dar se bucură că și-au găsit un rost. Lidia Kulikovski e omul spre care vă îndemn să mergeți, s-o descoperiți, și în stilul clasic s-o iubiți, în măsura puterii de a iubi un om adevărat.

AM AVUT PARTE DE PROFESORI DE EXCEPȚIE, ȘCOLIȚI ÎN EUROPA

Care sunt cele mai luminoase amintiri legate de satul Dvs., de părinți, de învățători?

Lidia KULIKOVSKI: Mă întrebați, de fapt, de copilărie... Ne amintim de copilărie nu atunci când suntem tineri. În tinerețe nu ne place să ne-o amintim, pentru că vrem cât mai repede să ne maturizăm. Dacă avem noroc și îmbătrânim, atunci o evocăm și chiar ne mai întâlnim o dată cu ea. Vorba filosofului: „Nu-i niciodată prea târziu, dacă e să avem o copilărie fericită”. Eu chiar am avut

o copilărie fericită. De multe ori am încercat să evaluez acest segment de vârstă, să-l compar cu al altora... Am cunoscut oameni cărora nu le place să vorbească de copilărie. Și mi-am dat seama că există oameni care par să nu fi avut copilărie. Poate că au pierdut ceva din ceea ce adultul trebuie să păstreze din copilăria sa... Starea acestei vârste, fără probleme, când totul se rezolvă, când totul se îndeplinește, când totul este o poveste...

Satul meu natal, Nicoreni, era frumos, bogat, care tot timpul m-a inspirat. Sat cu două biblioteci publice, casă de cultură, trei sau chiar patru grădinițe, două școli: școala din deal de 10 clase și școala din vale, de 8 ani, din mahalaua mea. Nicoreniul este până în prezent locul care mă învăluie cu tot ce înseamnă raiul unei localități rurale. Eram convinsă că era cel mai mare, cel mai minunat sat din lumea pe care încă nu o cunoșteam. Universul

---

Universul meu era Nicoreniul. Iar în acel univers aveam Lumea mea, care se compunea din familia mea, din școala mea, din biblioteca mea, din prietenii mei. Din diverse experiențe de mai târziu, mi-am perceput copilăria ca pe un capital enorm, singurul pe care-l dețin, deocamdată. Și încă unul fără trecere, nu se mai consumă așa ceva.

---

meu era Nicoreniul. Iar în acel univers aveam Lumea mea, care se compunea din familia mea, din școala mea, din biblioteca mea, din prietenii mei. Din diverse experiențe de mai târziu, mi-am perceput copilăria ca pe un capital enorm, singurul pe care-l dețin, deocamdată. Și încă unul fără trecere, nu se mai consumă așa ceva. Sunt mult mai aproape de mine însămi și de propria copilărie, când mă raportez la episoadele ei de demult, de care am avut

parte din plin: scăldatul în râul Răut, din care ieșeam plină de lipitori, muratul cănepei, îmblăcirea ei, țesutul războaielor, brodatul, șezătorile... dulcețurile și magiunurile, de care, fiind cea mai mare dintre patru copii, eram responsabilă. Am avut parte de toate cele posibile.

Mama, tata, țărani cu 7 clase, cei mai buni gospodari, cei mai bravi părinți... mi-au dăruit o copilărie de poveste. În familia noastră era o democrație ideală, educație prin exemple, încurajare a independenței și a libertății, egalitate, motivarea talentelor...

Ori de câte ori ne-am aminti de copilărie, mai bine zis, de imaginile din copilărie, ele nu sunt identice cu cele întâmplătoare atunci, exact așa cum se întâmplă cu pietrele care ne plac la mare – frumoase, colorate, dar altele, decât cele scoase din mare și uscate pe mal.

Am făcut opt clase la școala medie incompletă, iar a 9-a și a 10-a la o altă școală. Am avut parte de profesori de excepție, școliți în Europa.

Cât din ființa Dvs. datorați cărților? În ce măsură v-au modelat viața, caracterul? Ce loc ocupă cartea în familia Dvs.?

L.K.: Mult, foarte mult... cărțile m-au ajutat. Cărțile nu-ți modelează caracterul, nu-ți rezolvă problemele, dar... în ele poți găsi mai ușor soluții la anumite probleme, îți cizelezi unele aspecte ale caracterului. Am o bibliotecă mare, dar nu vânez cărți... Am la dispoziție, la serviciu, peste un milion de cărți, dar am autori și titluri preferate, pe care vreau să le am alături, să le recitesc, ori de câte ori am nevoie...

CUMPĂRAM CLASICII DE LA ALIMENTARĂ

În oraș aveți mai multe biblioteci, pe care le știu toți. Cum e biblioteca de acasă? Ce cărți rare aveți? Care e cartea-vedetă?

L.K.: Cartea-vedetă, în viziunea mea, poate fi cartea cea mai solicitată, cartea la modă, după care toți umblă înnebuniți, cartea despre care se vorbește cel mai mult. Eu nu mă iau după mulțime.

Obişnuiți să dăruiați cărți? Cui anume?

L.K.: Da, prietenilor, copiilor, cumetrilor, finilor. De regulă, fac daruri cu semnificație, în funcție de om, eveniment, de circumstanțe. Câteodată caut mult o carte pentru cineva anume, altădată cum văd cartea, știu cui am s-o dăruiesc. Dăruiesc cărți, pentru că adeseori se întâmplă să-mi cumpăr două exemplare de

același titlu, de teamă că voi pierde-o. Având studenți, se întâmplă, de multe ori, să nu-mi restituie volumul împrumutat... Volumul „Fahrenheit 451” de Ray Bradbury cred că l-am cumpărat în vreo zece exemplare. Toate au dispărut și cu greu am găsit un exemplar în România. Acum l-am digitalizat și împrumut textul electronic...

AVEAM PILE LA BIBLIOTECI

Ce cărți deosebite v-au fost oferite?

L.K.: E greu să-mi amintesc... dar cele mai rare, mai deosebite, le-am primit cadou de la prieteni, colegi, parteneri din România. Regretatul Traian Brad, director al Bibliotecii Județene „Octavian

---

Cărțile nu-ți modelează caracterul, nu-ți rezolvă problemele, dar... în ele poți găsi mai ușor soluții la anumite probleme, îți cizelezi unele aspecte ale caracterului. Am o bibliotecă mare, dar nu vânez cărți...

Goga” din Cluj, îmi aducea cărți fundamentale: enciclopedii, dicționare, autori notorii – el îmi asigura biblioteca personală cu volume de referință. Alt mare dăruitor de carte este Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene din Baia Mare, mare cărturar... Regretatul istoric literar Pavel Balmuș,

foarte select și potrivit intereselor mele, îmi dăruia tot timpul cărți, venea din România cu gențile pline.

De la cine aveți cel mai frumos autograf? Ce conține el?

L.K.: Aproape 90% din biblioteca mea sunt cărți cu autografe... Pot scrie istoria vieții mele profesionale din autografe. Există și o cultură a autografului la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. O dată la cinci ani edităm un volum cu o mie de „Cărți cu dedicații și autografe”.

Ce v-a determinat să alegeți calea cărții?

L.K.: Norocul. Nu eram orientată spre bibliotecă. Dar spre carte – de mică. Nu mi-au citit părinții povești în copilărie... Îmi spuneau poezii, dar cum am deprins cititul, citeam tot ce se putea – ziare, reviste – era exercițiu de îmbunătățire a cititului, „Femeia Moldovei”, ziarul raional, povești... Și toate cărțile din biblioteca sătească (clădirea de cărămidă roșie, bibliotecara Liza care era prietenă cu mămica și aveam trecere) și școlară, la care prin cumul lucra profesoara Nina Enache și ruda mea. Aveam pile la bibliotecă.

Dar cumpăram cărți... clasicii, de la alimentară. Pe vremea ceea se vindeau cu 25 de copeici sovietice, clasicii pentru care au dat dezlegare de editare după 1956 în 15 000 per titlu (asta am

aflat nu demult făcând un studiu) le vindeau alături de hering în „comparativele” satelor.

Îmi plăceau cititul, compunerile și desenul – marile bucurii ale copilăriei. Citeam și desenam întruna. Aveam cele mai bune vopsele, pensule, cred că și cele mai scumpe, care-mi ajungeau exact pentru o săptămână...

În anii '90, ani de avânt în Mișcarea de eliberare națională, ați reușit să deschideți mai multe biblioteci la Chișinău.

Povestiți-ne despre experiența de a face din Biblioteca „B.P. Hasdeu” un edificiu de cultură și de atracție pentru cititori.

L.K.: După 1989, era mare nevoie de bibliotecă. Lumea cu biblioteci personale, enorme, s-a trezit fără ele, după revenirea atât de mult așteptată, la alfabetul natural al limbii române. Cred că am fost primii, care din '89 am completat biblioteca cu carte în limba română. Primul transport a fost de la Biblioteca de limbi străine din Rusia care și-a revizuit colecțiile în limba română și ne-a transmis tot ce a scos din fond. Erau cărți necesare... Apoi din '90 am stabilit relații cu bibliotecile județene din România și cărțile veneau, curgeau ca niște râuri. În total,

într-un termen foarte scurt, am adus peste jumătate de milion de cărți în română. Îmi amintesc, în '91, la sediul central al BM, veneau 1000-1500 de chișinăuieni zilnic. La „Transilvania” duminica se înregistrau circa 1000 de vizitatori. Noi am avut cu ce răspunde nevoii de informare a chișinăuianului, am devenit credibili... Deci, primul pas – am constituit resurse; al doilea pas – am atras în jurul nostru personalități ale vieții culturale, științifice, literare, am lansat programe culturale de mare interes pentru public. Conștientă fiind de responsabilitatea bibliotecii pentru actul lecturii publice, nu l-am lăsat la voia întâmplării.

Conștientă fiind de responsabilitatea bibliotecii pentru actul lecturii publice, nu l-am lăsat la voia întâmplării. Inițiam și dezvoltam diverse programe de lectură, implicând chișinăuienii, pentru că mulți continuau încă să citească cu alfabet chirilic. Încet, încet, am devenit un centru cultural al

---

Aproape 90% din biblioteca mea sunt cărți cu autografe... Pot scrie istoria vieții mele profesionale din autografe. Există și o cultură a autografului la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Noi am avut cu ce răspunde nevoii de informare a chișinăuianului, am devenit credibili... Deci, primul pas – am constituit resurse; al doilea pas – am atras în jurul nostru personalități ale vieții culturale, științifice, literare, am lansat programe culturale de mare interes pentru public. Conștientă fiind de responsabilitatea bibliotecii pentru actul lecturii publice, nu l-am lăsat la voia întâmplării.

---

comunității. Am continuat să modernizăm serviciile, sediile, resursele, echipamentele. Suntem azi o bibliotecă modernă, gata să răspundă celor mai sofisticate și mai dificile solicitări. Noi nu am

---

Suntem azi o bibliotecă modernă, gata să răspundă celor mai sofisticate și mai dificile solicitări.

Noi nu am așteptat programe naționale de redresare a domeniului biblioteconomic, noi le-am creat.

---

așteptat programe naționale de redresare a domeniului biblioteconomic, noi le-am creat. Cred că cele mai multe activități culturale se produc la BM.

Tot mai mult se vorbește despre faptul că ar putea să dispară cartea ca obiect? Cum vedeți viitorul ei?

L.K.: Nu vă speriați, cartea nu va dispărea, zicea Umberto Eco. Nu că l-aș cita, dar sunt sigură că nu va dispărea.

Cartea tradițională va coabita cu cea electronică, dar va rămâne.

MUȚI MI-AU SPUS CĂ AU RĂMAS LA BIBLIOTECĂ NUMAI DATORITĂ MIE

Ce sentimente aveți pentru tinerii care vin să se angajeze în calitate de bibliotecari? Cum ar arăta bibliotecarul într-o lume ideală?

De bibliotecarii de azi depinde cum va fi biblioteca de mâine, cum vor conjuga aceste două identități, care va fi predominantă. Oricum, ca și cartea, bibliotecile vor rămâne, pentru că întotdeauna omul are nevoie de un loc, unde să găsească răspuns la întrebările care-l frământă, de un loc unde descoperă un ambient ce-l inspiră, un loc în care să socializeze, mai mult, un loc unde își poate face cunoscut talentul, unde poate fi ascultat etc.

L.K.: Îi ador pentru simplul fapt că au ales această specialitate și fac totul, ca să-i susțin. Îi conving de frumusețea profesiei din anul I de facultate. Mulți mi-au spus că au rămas în bibliotecă numai datorită mie. Am convins odată pe cineva că e fascinant să fii bibliotecar. Biblioteca are două identități – una tradițională și alta digitală. De bibliotecarii de azi depinde cum va fi biblioteca de mâine, cum vor conjuga aceste două identități, care va fi predominantă. Oricum, ca și cartea, bibliotecile vor rămâne, pentru că întotdeauna omul are nevoie de un loc, unde să găsească răspuns la întrebările care-l frământă,

de un loc unde descoperă un ambient ce-l inspiră, un loc în care să socializeze, mai mult, un loc unde își poate face cunoscut talentul, unde poate fi ascultat etc.

Ați călătorit mult. Care sunt cele mai impresionante biblioteci, pe care le-ați văzut?

L.K.: Am înconjurat lumea în căutarea experienței de modernizare a bibliotecii noastre. Cele mai frumoase sunt totuși bibliotecile finlandeze, apoi suedeze, urmate de cele daneze și, bineînțeles, americane. Tangență cu întrebarea de mai sus. Lumea construiește și deschide în continuare biblioteci tot mai impozante, ca arhitectură și ca design.

Ce practici din străinătate ați preluat, care dintre ele au prins la noi?

L.K.: Metode de evaluare a activității, principii de prestare a serviciilor, serviciile extramuros, megaprograme de lectură cum este „Chișinăul citește”, servicii pentru cea mai fragedă vârstă.

O ȚARĂ FĂRĂ INTELECTUALI E O ȚARĂ RATATĂ

O bună parte din timp îl consacrați studenților, pentru care ați scris mai multe cărți. Cum îi vedeți în viitor?

L.K.: Cel puțin, ca mine. Am făcut un experiment cu un grup. Le-am pus nota zece în avans, rugându-i să-mi scrie o scrisoare, ca și cum sunt la finele anului, să motiveze de ce merită nota zece. Răspunsurile m-au fascinat, le-am și publicat în revista de specialitate „BiblioPolis”. Concluzia e că avem studenți buni, responsabili, implicați, cu viziuni deosebite și asta mă bucură.

Ce este cititul, ce este scrisul? De ce citiți, de ce scrieți?

L.K.: Modus vivendi, modus operandi. Citesc, pentru că dacă nu-i dai creierului de mâncare, se mănâncă singur. Scriu, pentru că, citind atâta, având experiența, pe care o am – am și ce spune, multiplicând lucrurile. Îmi plăcea dintotdeauna să scriu. La școală aveam cele mai bune compuneri, participam la olimpiade raionale. Mai încoace, am descoperit că îmi place să analizez activitatea, să sintetizez rezultatele, să pun în valoare colegii cu care muncesc, oamenii din bibliotecă, personalitățile care vin la bibliotecă și scriu. Sunt mândră că am fost nominalizată, în calitate de laureată a

---

Intelectualii sunt cenușăresele societății, prin atitudinea statului față de ei. Precum cenușăreasa, mânăta de dorința de a fi la petrecere, a riscat și a câștigat, consider că și intelectualii noștri, acum răzlețiți, vor lăsa politica politicianilor, se vor uni, vor fi o forță, care va putea influența politicul. O țară fără intelectuali e o țară ratată.

---

săptămânalului „Literatura și Artă” pentru eseu. Fiind conferențiar universitar, am și obligația să scriu articole științifice, prelegeri, manuale etc. Mi-i drag și, cred, îmi reușește, genul publicistic, alături de cel științific.

Timpurile, pe care le trăim, sunt puțin prielnice pentru dezvoltarea culturii. Ce viitor preziceți intelectualilor?

L.K.: Intelectualii sunt cenușăresele societății, prin atitudinea statului față de ei. Precum cenușăreasa, mânăta de dorința de a fi la petrecere, a riscat și a câștigat, consider că și intelectualii noștri, acum răzlețiți, vor lăsa politica politicianilor, se vor uni, vor fi o forță, care va putea influența politicul. O țară fără intelectuali e o țară ratată.

Ce proiecte are Lidia Kulikovski?

L.K.: Unul dintre multele proiecte realizate a fost scrierea unei monografii despre istoria BM (autor Maria Ișaeu), prima monografie consacrată unei biblioteci din Republica Moldova, care a abordat cronologic perioada 1877-1989. Mi-am asumat, pentru că a coincis cu venirea mea la BM, în 1990, să scriu istoria modernă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. E un lucru de durată, chiar dacă e un segment, pe care l-am condus timp de 23 de ani, e un lucru responsabil și totodată important pentru domeniul cultural chișinăuian.

Dacă ați scrie o carte despre dvs., ce titlu i-ați pune?

L.K.: Ești ceea ce citești.

Consemnare: Emilia GHETU